

Kapalı Konut Siteleri ve 'Mahalle' Kavramı

*

Gated Communities and the concept of 'Neighborhood'

Didem Akyol Altun

Özet

Sanayileşme ile birlikte kent merkezlerinde başlayan dönüşümün çok geniş bir çerçevede tartışılan sonuçları içinde, geleneksel kentlerdeki konut yaşam çevrelerinin ve buna paralel olarak mahalle kavramının da değiştiği görülmektedir. Bu durum modernleşmeyle zayıflayan sosyal ilişkiler çerçevesinde yalnızlaşan birey üzerinde temellenmektedir. Günümüzde çeşitli üretim biçimleriyle karşımıza çıkan ve yeni bir konut yaşam çevresi olarak değerlendirilebilecek kapalı konut toplulukları, sosyal ilişkilere ayrı bir önem atfederek geleneksel mahalleyi ve onun sahip olduğu komşuluk ilişkilerini yeniden canlandırma hedefiyle sunulmaktadır. Kapalı siteler dünya genelindeki literatürde, neo-liberal politikalar, post modernite ve tüketim kültürünü kapsayan bir kuramsal çerçeve üzerinden, derin bir sosyolojik arka planla birlikte tartışılmaktadırlar. Bu çalışma ise kapalı konut sitelerini sosyal ilişkiler ve mahalle kavramı çerçevesinde irdelemeyi hedeflemektedir.

Anahtar Sözcükler: kapalı konut siteleri, mahalle, komşuluk, sosyal ilişkiler

Abstract

The results of transformations in the city center which have begun after industrialization are discussed in a wide context. In connection with that the concept of 'quarter' and housing settlements has changed too. This case is concerned with estrangement person in modern era. Gated communities, which are accepted as new housing settlements, attribute a special meaning to social intercourse and aim at revitalization of traditional quarters and neighborhoods. Gated communities are discussed in the literate in the context of neo-liberal policy, postmodernity and consumption culture with a wide social background. This study purposes to investigation the gated communities in the context of social intercourse and neighborhood.

Keywords: gated Communities, quarter, neighborhood, social intercourse

1. Giriş

Aslında bir barınma aracı olan konut, bireye ait kişisel bir mekân olarak onun varlığının temel simgesi, dolayısıyla toplumun temel yaşama birimidir. Bu doğrultuda fiziksel olduğu kadar sosyo-kültürel bileşenler de içeren konutun, bir barınağın ötesinde anlamları olan çok yönlü bir sistem olduğu söylenebilir. Konut birey için, sadece fiziksel ihtiyaçlarla sınırlı kalmamakta, bireyin kimliğinin ve sosyo-ekonomik statüsünün simgesi de olmaktadır. Bu nedenle de fiziksel bir barınak olmanın ötesine giderek 'ev'e dönüşebilmesi için, gerekli konfor koşullarını sağlayan, huzur, mutluluk ve güven gibi duygular veren, kullanıcısının kendini ait hissedebildiği bir mekân olması gerekmektedir. Özetle kişinin kendini yeniden ürettiği alan olarak konutun, kullanıcının yaşam kalitesine etkisi büyüktür. Öte yandan bireylerin duyuşsal tepkileri çevreyi bir bütün olarak algılamaya yöneliktir. Bu nedenle konuta ilişkin memnuniyetleri de yalnızca konut birimini değil, konutun yer aldığı sosyal ve fiziksel çevreyi de içermektedir (Rapoport, 1985; Weidemann ve Anderson, 1985: 157). İnsanın konutu ve çevresiyle olan ilişkisinin en uyumlu düzeye ulaşması amaç olarak kabul edildiğinde, bu ortamın sağlanamadığı koşullarda, kişi ya yeni ihtiyaçlara göre oluşan çevresel koşullara uyum sağlamaya çalışarak bir anlamda boyun eğmekte, ya çevreyi düzenlemeye çalışmakta ya da çevresini terk etmektedir (Tognoli, 1987).

Bu doğrultuda konut çevresi, hem konutu hem de çevresinde yer alan sosyal, kültürel, rekreatif alanların bütünü, komşuluk, mahalle birimi gibi sosyal ilişkiler ağını da içeren bir kavram olarak önem kazanmaktadır. Konut ve konut çevreleri bir araya gelerek kentin yapılaşmış alanının büyük bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Bu yapıyı çevrenin sağladığı olanak ya da kısıtlılıklar, yaşayanların memnuniyetini, yaşamsal tatminini, davranışlarını etkilemekte; dolayısıyla birey/aile ve toplumun genel sağlığını, mutluluğunu ve refahını yönlendirmektedir. Özetle, ma-

hale birimi ve onun kapsadığı sosyal ilişkiler ağının, komşuluk ilişkilerinin, bireyin konutuyla bağlantılı yaşam çevresinin kalitesinde önemli bir parametre olduğunu söylemek mümkündür.

Sanayileşme ile birlikte kent merkezlerinde başlayan dönüşümün çok geniş bir çerçevede tartışılan sonuçları içinde, geleneksel kentlerdeki konut yaşam çevrelerinin ve buna paralel olarak mahalle kavramının da değiştiği görülmektedir. Bu durum modernleşmeyle zayıflayan sosyal ilişkiler çerçevesinde yalnızlaşan birey üzerinde temellenmektedir. Günümüzde çeşitli üretim biçimleriyle karşımıza çıkan ve yeni bir konut yaşam çevresi olarak değerlendirilebilecek kapalı konut toplulukları, sosyal ilişkilere ayrı bir önem atfederek geleneksel mahalleyi ve onun sahip olduğu komşuluk ilişkilerini yeniden canlandırma hedefiyle sunulmaktadırlar. Bu yeni mahalle kurgularını tartışmadan önce, kapalı sitelerin birer söylem olarak ele aldıkları ve yorumladıkları, mahalle, cemaat, topluluk, komşuluk gibi kavramlara açılım getirmek gerekmektedir.

2. Mahalle Olgusu ve Komşuluk İlişkileri

Toplumsal bir varlık olarak insanın temel gereksinimlerinden birinin aktif sosyal ilişkiler olduğu bilinmektedir:

İnsanın ifade edilmeyen sırrı şudur: varlığının çevresindekiler tarafından onaylanmasını ve kendisine çevresindekileri onaylama fırsatı verilmesini ister... sadece aile içinde... değil komşuluk ilişkilerinde de... komşularıyla selamlaşmak ve bu selama eşlik eden iyi niyet dolu bir bakış; merak, güvensizlik ve alışkanlığa yer vermeyen karşılıklı sempati dolu bir bakış; karşısındakine varlığının onaylandığını söyler (Buber, 1969).

Komşuluk ilişkileri bu ihtiyacın karşılıklarından biri; mahalle ise komşuluk ilişkilerini kapsayan bir konut yaşam çevresi olarak önem taşımaktadır.

Sözlükte “bir kentin, bir kasabanın, büyükçe bir köyün, yönetim bakımından bölündüğü, yapı bölgeliklerinden ve insan topluluklarından oluşan en küçük parçalardan her biri” olarak tanımlanan mahalle, sadece yönetsel değil önemli bir sosyal ve mimari birimdir (Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts>). Ayata'nın da belirttiği gibi;

Mahalle yalnızca bir idari kategori değildir. Ortak kültüre sahip bir cemaat yaşamını da ifade etmektedir. Cemaatler bazı durumlarda aynı dini inancı ve etnik kökeni taşıyan kimselerden oluşmuştur. Ama esas olan, mahalle cemaatlerinin farklı toplumsal tabaka, zenginlik düzeylerine ve mesleklere sahip kimseleri aynı çatı altında toplamış olmasıdır (aktaran Alver, 2007: 58).

Toplumsal bütünlük, kaynaşma, bütünleşme, birlik olma, yardımlaşma, komşuluk gibi kavramları kapsayan mahalle, bunlara ek olarak çoğu zaman bir kimlik unsuru olarak içinde yaşayan insanlara belli bir kimlik sunmuştur. Bu doğrultuda mahalle, bir parçası olduğu kentin ‘çeşitlilik’, ‘çoğulluk’, ‘heterojenlik’ niteliklerini aynen bünyesinde barındıran, öte yandan sakinlerinin niteliklerini, kimliklerini yansıtan bir birimdir. Mahalle biriminin fiziksel ve idari sınırları, içerdiği nüfus büyüklüğüne dayandığından, farklı toplumlara ve farklı dönemlere göre değişebilmektedir. Sosyal sınırları ise komşuluk ilişkileri tarafından belirlenmektedir. Aile bağlarından sonra en güçlü sosyal bağ olarak kabul edilen komşuluk, hem mekânsal hem de toplumsal yakınlıktan doğan yüz yüze ilişkileri içermektedir. Temelde aynı konut çevresini paylaşmanın getirdiği mekânsal yakınlığa dayanmakla birlikte; Ayata'ya göre, komşuluk bir fiziki yakınlık kadar, bu fiziki yakınlıktan kaynaklanan ve yakın oturulmasa bile sürebilen bir sosyal ilişki türü, oldukça köklü ve sürekli bir sosyal olguyu ifade etmektedir (1996: 79). Nirun (1991: 169-178) da komşuluğu, belirli bir coğrafi çevre içinde mekâna bağlı olarak kendiliğinden ortaya çıkan; birbirlerini şahsen tanıyan, ziyaret eden, karşılıklı yardımlaşan, sıkı ilişkideki kişileri barındıran; kişiye psikolojik tatmin sağlayan,

cemaat yapısı özelliği gösterebilen, örf, adet ve toplumsal normlarla şekillenen, küçük ama doğal özün taşıyıcısı olan bir toplumsal sistem olarak tanımlar. Komşuluk, modern planlama pratikleri çerçevesinde özel bir anlam yüklenmiş, mahallenin fiziksel ve idari sınırlarını da kapsayıcı bir biçimde en küçük planlama ünitesi olarak tanımlanmıştır.

Komşuluk çevresiyle yakından ilişkili olan cemaat kavramı ise dostluk, dayanışma gibi kavramlar çerçevesinde ve biz duygusu etrafında birleşen, bireylerin birbirinden sorumlu olduğu bir topluluğa karşılık gelmektedir. Özellikle geleneksel Osmanlı mahallesinin örgütlenmesinde ve yapılaşmasında hâkim bir yapı olan cemaat, dini kimlikle birlikte mahallenin toplumsal imgesini oluşturmaktadır (Alver, 2007: 58). Cemaat yapısı manevi kültürün korunması ve geliştirilmesinde önemli olduğu gibi, yere bağlılık ve aidiyet duygularının gelişmesinde de etkindir. Avrupa'da sanayileşmeyle beraber büyük kentlerin oluşum sürecinde kırsal yaşam biçiminin kentsel yaşam biçimine dönüşümünü gözlemleyerek "cemaat (gemeinschaft)" ve "cemiyet (gesellschaft)" tanımlamalarını geliştiren F. Tönnies, cemaat kavramını kırsal topluluklarda, cemiyet kavramını ise kentsel topluluklarda geliştirilen ilişki biçimleriyle eşleştirir. Ona göre, cemaat; ırk, etnik menşee ve kültür bakımından farklılaşmamış bireylerden meydana gelen; fertler arasında yüz yüze ve samimi ilişkiler olarak tanımlanan birincil ilişkilerin olduğu; homojen, geleneklerine bağlı, statülerin doğuştan kazanıldığı, toplumsal kontrolün gelenekler çerçevesinde aile, toplum ve dinsel kurumlar tarafından sağlandığı topluluklardır. Cemiyet ise; ırk, etnik menşee, sosyo-ekonomik ve yaşam biçimi farklı bireylerden oluşan, heterojen, fertler arası ilişkilerde resmiyetin, yüzeyselliğin, bireyselliğin ve çıkarıcılığın egemen olduğu, toplumsal statülerin bireysel çabalarla sonradan kazanıldığı bir toplum tipidir (Thorns, 2004: 24).

Özetle geleneksel kentte mahalle, korunma, sosyalleşme, adaptasyon, sivil katılım, sosyal dayanışma ve yardımlaşma gibi fonksiyonları içeren,

cemaat ilişkileri ve sıkı komşuluklar üzerine kurulu aktif bir mekândır. Modern kentte ise küresel ölçekte değişen ekonomik yapı ve sosyal ilişkiler çerçevesinde, sosyal konutlar, apartmanlar, toplu konutlar ve kapalı siteler, mahalleye alternatif olarak ortaya çıkan birimler olmuştur.

3. Kapalı Konut Sitelerinin Ortaya Çıkış Dinamikleri

Kapalı konut siteleri temelde, sanayileşmeden itibaren yaşanan sürecin değişen ekonomik, politik, sosyo-kültürel dinamikleri doğrultusunda kapitalist sistemin ve ona ait kültürün bir ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Bu bağlamda kent çeperlerinde olduğu kadar kent merkezlerinde de farklı biçimlerde uygulamaları olan kapalı konut siteleri, öncesindeki konut üretimlerinden farklılaşan temel nitelikleri nedeniyle 20. yüzyılın sonunda ortaya çıkan yeni bir konut sunum biçimi ve kentsel büyüme formu olarak kabul edilmektedirler. Ama bu yerleşimleri geçmiş çağlarda dahi var olan kent çeperinde yaşam pratiklerinin izleri doğrultusunda değerlendirmek ve sanayileşme sonrası dönemde yaşanan banliyöleşmenin günümüzde gelinen son aşaması olarak görmek gerekmektedir.

Sanayi Devrimi, "endüstri kenti" olarak anılan yeni bir kent dokusu oluşturmuştur. Başlayan yeni dönem, uygarlaşmanın kapılarını açmakla birlikte kısa bir süre sonra birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda kentleşme, sanayileşmenin doğurduğu en büyük sonuçlardan biri olarak görülmektedir. Kentlerde artan nüfus, öncelikle konut sorunu ile kendini göstermiş, mevcut konut stoku yetersiz kaldığından, sıra evler ya da bitişik nizam apartmanlardan oluşan konut toplulukları yapılmıştır (Sennett, 2006: 299). Ancak yaşam koşullarını asgari düzeyde tutan düzensiz ve yoğun yapılaşma, sağlıksız ve yaşam kalitesi düşük yerleşmeleri beraberinde getirmiştir. Oluşan kötü kentsel çevrenin fark edilmesiyle yaşam standartlarını yükseltmenin çaresini arayan mimar ve planacılar, birçok konut alanı önerisi ya da uygulaması geliştirmişlerdir.

Böylece endüstriyel kente tepkiler sonucunda kent çeperlerinde, dengeli bir yaşam sunmak üzere, kendine yeterli tesislere sahip, bireyselleşmeye karşı komünal bir hayatı ve dayanışma bilincini oluşturmak isteyen, ideal toplumu hedefleyen öneriler ortaya atılmıştır (Roth, 2000: 587). Ebenezer Howard'ın 1898'da *Bahçeşehir* fikrinde somutlaştırdığı ve zaman içinde geliştirilen bu yaşam modeli; özellikle mahalle kavramına yapılan vurgu ve buna hizmet eden çıkmaz sokak konsepti (cul-de-sac), komşuluk üniteleri, cepler, avlular, ev-cadde, ev-bahçe ilişkilerine, yaya ve taşıt trafiğini ayırıştırmaya yönelik geliştirilmiş yol sistemleri, sosyal ilişkileri kuvvetlendirici topluluk merkezleriyle tasarım ve planlama anlayışı bağlamında günümüz konut yerleşimlerine örnek teşkil eden yaklaşımlar içermektedir (Howard, 1974). Bu tarihten sonra, büyük metropollerin kalabalıklaşması, boş alan bulma sıkıntısı, sanayileşmenin insan sağlığı üzerinde fark edilen olumsuz etkileriyle kentten uzaklaşma talebi daha da kaçınılmaz hale gelmiş; kentin dışında ya da çeperlerinde yeni yaşam alanları arayışları artarak devam etmiştir.

19. yüzyılın sonlarında İngiltere'de başlayarak Avrupa ve Amerika'da kent çeperlerine doğru yayılan ve banliyöleşme (altkentleşme) olarak adlandırılan bu hareket; bin yıldan beri aynı yapıyı korumuş kentler üzerinde dönüştürücü bir etkiye neden olmuştur (Jackson, 1985: 14). Toplu taşımacılığın gelişmesiyle ivme kazanan banliyöleşme, sanayileşme öncesinde farklı fonksiyonların içi içe yer aldığı, tümü yürünerek dolaşılabilen, kent ve kırsal ayrımının net olduğu, ağırlıklı olarak başarılı grupların kent merkezinde, gelir grubu düşük kesimin ise çeperde yer seçtiği kent yapısını tersine çevirmiştir (Fishman, 1987: 23; Mumford, 2007: 588). Banliyöleşme, Avrupa'da sosyal konut projeleri çerçevesinde gelişirken, Amerika'da 20. yüzyılın başlarında otomobilin bulunup yaygınlaşması başta olmak üzere birçok uygun şarttan beslenerek gelişmiş ve bu kıtaya özgü bir doku oluşturmuştur. Giderek mitleşen ve Amerikan rüyasının bir parçası haline gelen "banliyöde müstakil aile evi",

sosyo-ekonomik seviyenin ifadesi, güvenli ve iyi bir aile yaşantısının sembolü, toplumda varılabilecek en üst hedef ve doğru dürüst her ailenin edinmesi gereken bir amaç haline gelmiştir (Thorns, 2004: 34; Bocoock, 1997: 100). Konutun “ideal ev” söylemi çerçevesinde ele alınarak ona ilişkin her ögenin medya tarafından da öne çıkartıldığı bu süreç, tüketim kültürü dinamiklerinin yavaş yavaş etkisini arttırdığı bir döneme paralel gelişmiştir.

Tüketim ilk bakışta daha çok bir ekonomik faaliyet olarak algılansa da bu ekonomik gerçekliğin oluşması ve devamlılığı ancak beraberinde gelişen sosyal ve kültürel süreçlerle birlikte olabilmektedir (Bocoock, 1997; Harvey, 1997; Featherstone, 1996; Baudrillard, 1997). Bu doğrultuda ardında sistemin bütünlüğü ve devamlılığını korumak için çeşitli araçlar ve aktörler tarafından yönlendirilmiş ve şekillendirilmiş bir ideolojiyi barındırmaktadır. Kapitalizmin gelişimini olanaklı kılan üretim, tüketim yönünden talebin artmasına bağlıdır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında, kapitalist sistem üretim fazlasının oluşmasıyla krize girince; sistemin devamlılığını sağlayabilmek için tüketimin farklı arayışlarla artırılmasına gerek duyulmuştur. Tüketimi, gereksinim ve kullanımın doğal süreçlerine bırakmak sistem için mümkün olmadığından talep artışını sağlamak; değişen isteklere cevap verebilmek, hatta sürekli yeni ihtiyaçlar, istekler ve arzular yaratmak gerekmektedir. Tüketim kültüründe birey, tüketim eylemi için temel aktör olarak kabul edilmekte ve bu kültüre göre hareket edebilecek yeni bir insan tipi yaratılmaya çalışılmaktadır (Lefebvre, 1998: 61). Yani tüketim kültürü sadece birey için ürünleri şekillendirmekle kalmaz; sistemin devamlılığını korumak adına bireyin benliğini ve yaşam tarzını da şekillendirmek için müdahalelerde bulunur (Featherstone, 1996: 46; Ritzer, 2000: 51; Thorns, 2004: 125).

Bu yapılanmada bireylere kendi farklılıklarını ortaya koyma olanağı vermek önemli bir söylem olmuş, bu doğrultuda moda, statü, kimlik, yaşam tarzı gibi kavramlar öne çıkmıştır. Bu bağlamda konut, tüketici

talebini teşvik etmenin ve tüketim alanları oluşturmanın ideal aracı olarak görülmüş; bireyin kimliğini ve statüsünü 'farklılaştırmak' üzere piyasa tarafından araçsallaştırılarak bir tüketim nesnesi haline dönüşmeye başlamıştır. Beuregard (1988, aktaran Özgür, 2004: 56), konutun, sınıf oluşumunda güçlü bir simge olduğunu ve orta sınıflar için özel bir öneminin olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, konut tercihi -eğer tercih yapılabilirse- bireylerin ya da ailelerin yaşam tarzları, ait oldukları sosyal sınıf ve hatta gündelik tüketim kalıpları üzerine önemli göstergeleri de içinde barındırmaktadır. Her türlü statü sembolünün elde edilmesi yoluyla toplumsal farkları ifade etmek kuşkusuz eski dönemlerde de kentsel yaşamın temel unsurlarından biri olmuş; bu anlamda konut da prestiji, kişinin sosyal statüsünü temsil eden bir eleman görevi görmüştür. Ancak geçmişte barınma işlevi her zaman ön planda olan konut, postmodern dönemde diğer tüketim nesnelерinin akıbetine uğramış; işlevsel değeri geri planda kalarak sembolik değeri öne çıkmıştır. Bir tüketim nesnesi olarak statü, anlam ve göstergelerle ayrılmaz bir bağ geliştirmiş; piyasada talebe göre üretilerek pazarlanan bir yatırım aracı olmanın yanı sıra bir meta olarak farklılaşmanın ve ayrışmanın araçlarından da olmuştur.

Bu süreç içinde, hayatın her alanında tüketimi körükleyen bir şekilde, estetikleştirmeye, hazza dayalı yeni yaşam tarzı ve üslup arayışlarının farklı mekânsal karşılıkları, büyük mağazalar, alışveriş merkezleri, temalı parklar, oteller, tatil merkezleri, lüks konut siteleri gibi, hayranlık uyandırıcı hayalleri kullanan simülasyon çevreleri olarak ortaya çıkmaktadır (Featherstone, 199: 123; Thorns, 2004: 145; Harvey, 1997). Dış dünyadan soyutlanmış, tanımlı ve kontrollü bir alan içinde, farklı hizmetleri, çeşitli ihtiyaçlara yönelik fonksiyonları barındıran bu alanlar; estetikleştirilmiş gündelik yaşam pratikleri ve yaşam tarzlarını, imaj ve simülasyonlarla (dünyanın farklı bölgelerine ait görüntüler, yapay peyzajlar vb.) zenginleştirerek sunmaktadırlar. Ritzer (2000: 26), mal ve hizmetleri tü-

ketmemize olanak sağlayan, özendirilen hatta zorlayan bu ortamların baş döndürücü bolluğundan bahseder ve bunları “yeni tüketim katedralleri” olarak adlandırır. Bu noktada kapalı konut siteleri de zengin imajlar sunan estetikleştirilmiş yaşam kurgularının bir türü olarak değerlendirilebilirler. Özellikle 1980 yılı sonrasında değişen ekonomik politikaların, azalan devlet harcamalarının da etkisiyle, otomobil çağı banliyöleri hızla boşalmış; düşük gelirli ve etnik azınlıkların yaşadıkları mahalleler haline gelmişlerdir (Thorns, 2004: 71). Ancak sermaye birikim süreçleri ve kapitalist sistemin tüketime dayalı döngüsel yapısı içinde, konut üreticileri ve yatırımcılar, sistemin devamı gereği sürekli yeni ve farklı bir yüze sahip konut alanları tasarlamakta ve sunmaktadırlar. 1980 sonrasında dünyadaki birçok kentte yeni orta ve üst sınıflar, kent merkezinde yüksek yoğunluklu konutlar ya da kent çeperlerinde az katlı konut toplulukları şeklinde oluşturulan ve büyük sermaye yatırımlarıyla gerçekleştirilen lüks kapalı konut sitelerine taşınmaya başlamışlardır. Bu bağlamda, kent içinde ya da çeperlerinde, kontrollü ve planlanmış yaşam alanları olarak ortaya çıkan *kapalı konut siteleri* (gated communities), klasik konut yapısını farklı bir mekânsal örgütlenme ile tüketiciye sunmanın yeni bir yolu olarak 80’li yıllarda keşfedilmiştir. Banliyö yerleşmelerin özel bir türü ya da yeni bir safhası olarak görülebilecek olan kapalı konut siteleri, 1980 sonrasında kentlerde sayıları hızla artan farklı bir mekânsal doku ve yeni bir konut sunum biçimi olarak kabul edilmektedirler (Blakely ve Snyder, 1997; Low, 2003; Kurtuluş, 2003; Bali, 2002).

Odağında tüketimin yer aldığı bu süreç, özünde sistemin sürekli kendini yenilediği bir döngüyü barındırmaktadır. Tüketiciye farklılık sunmak amacıyla yenilik arayışı içindeki üreticiler, öncelikle alım gücü yüksek olan gelir grubu hedef alınarak konut modelleri üretmekte; zaman içinde bu modeller konut piyasasında benimsendikçe daha uygun fiyatlı benzerleri üretilmekte ve alt gelir gruplarına doğru yayılmakta; bu durumda tekrar yeni eğilimler baş göstermektedir. Artık talebin oluşma-

sında etkisi olan her kavram pazarlama ve satış için potansiyel bir satış aracı olarak ele alınır, her kavram üzerinde özenle çalışılarak yeniden kurgulanır, gerekirse medyatikleştirilir, abartılır. Böylece kapalı konut siteleri, ayrıcalıklarla dolu, gerçek yaşamın barındırdığı olumsuzluklara yer vermeyen, idealize edilmiş yaşam tarzları tasarlayarak pazarlamaya başlamışlardır. Pazarlama, reklam ve medya kesiminin yönlendirdiği tüketim alışkanlıkları ile “kendilerini kentin geri kalanından farklılaştırmak” isteyen bir grup için konut tercihi daha büyük önem taşımaya başlamış; bu anlamda kapalı bir konut sitesinde yaşamak, kişinin/ailenin maddi ve kültürel sermayesinin göstergesi, prestijinin ve statüsünün sembolü olarak üst gelir grubu arasında bir moda haline gelmiştir.

Özetle, kapalı konut sitelerini ortaya çıkartan etkenlerin kapitalist ekonomide ve tüketim kültüründe temellendiğini ve oluşumlarının birinci sebebinin 20. yüzyılın sonundaki politik ve ekonomik dönüşümler olduğunu söylemek mümkündür (Low, 2003: 17; Grant ve Mittelsteadt, 2004: 914). Kapitalist yeniden yapılanma süreci içinde gelişen neo-liberal politikalar ve bu politikaların kentsel mekân üzerindeki stratejileri, postmodern kentte parçacıl yapıyı, sosyo-mekânsal ayrışmayı doğuran ve kapalı konut sitelerinin oluşumunu hazırlayan temel dinamiklerdir. İlk olarak Kuzey Amerika’da görülmeye başlanan, var olan banliyö geleneğinin üzerine temellenen kapalı konut siteleri küreselleşmenin etkisiyle, sermaye birikim süreçleri çerçevesinde kıta sınırlarını aşarak Avrupa’ya ve üçüncü dünya ülkelerine de sıçramış; konut piyasasında bir ‘moda’ haline gelmiş; farklı bağlamlarda, temel ortak karakteristiklerini korumakla birlikte özgün sonuçlar doğurmuştur. Başlangıçta çeperde az katlı konut pratiği olarak başlamasına rağmen, ‘kapalılık’ ve ‘güvenlik’ yönleri ön plana çıkarak; kent merkezindeki konut ihtiyacını karşılamak adına, daha kompakt ve çok katlı örnekleri de üretilmeye başlamıştır.

Türkiye’de 1980 yılından itibaren başlayan ekonomik dışa açılım sürecinde, neo liberal politikaların getirdiği yeniden yapılanma süreçleri-

nin, sermaye birikimi için en verimli alan olan kentsel mekân üzerinde izlediği stratejiler ile değişen tüketim alışkanlıkları, kapalı konut sitelerinin temel itici gücünü oluşturmuştur. 1980 yılı öncesinde tam anlamıyla bir banliyö geleneği olmadığından büyük ölçüde kırsal niteliklerini koruyan çeper bölgeleri, 80 sonrasında çok kısa bir aralıkta Batı'daki modellerin ithal edilmesi yoluyla gelişmiştir. Bununla birlikte Türkiye'deki kapalı sitelerin Batı'daki örneklerinden daha güçlü olarak yeni bir yaşam tarzı arayışının bir ürünü olduklarının altını çizmek gerekir. Bali (1999: 36), bu talebin önce villa tipi tekil lüks konutlarla başladığını; ama bunun ekonomik büyümeyle zenginleşen kentsel elit kitleyi tatmin edemediğini ve sitelere doğru olan dönüşümün temelinde, bu kesimin sosyal çevre ve boş zaman aktivitesi arayışlarının yer aldığını söylemektedir. Bu yeni yaşam tarzı arayışları karşılığını önce kent içindeki sınırlı sayıdaki boş arsalarda üretilen, sonrasında ise kent dışı alanlara, banliyölere yayılan kapalı konut sitelerinde bulmuştur (Öncü, 1999: 27). Öte yandan Türk banliyöleşmesi Amerika'da olduğu gibi orta sınıfın çepere akan kitlesel bir hareketi, ya da Avrupa'daki sosyal konut ve bahçe-şehir kökenli bir yaklaşım olmamıştır. Tersine, farklı yaklaşımlar çeşitli zamanlarda örnek alınarak ülkenin kendi sosyo-ekonomik bağlamında denenmiştir. Bu nedenle günümüz kent çeperleri, kamu kaynaklarıyla desteklenen planlı konut alanları, kooperatiflerle gelişen yazlık siteler, özel sektörün sunduğu kapalı konut siteleri gibi farklı konut sunum biçimlerini ve bunların da karmaşık tip ve türlerini aynı anda barındıran bileşik bir yapı sergilemektedir. Bunun yanı sıra Batı'da yaşanan kente geri dönüş sürecinin ürünleri olan kent içi soylulaştırma çalışmaları, yenileme ve koruma projeleri, kentsel dönüşüm projeleri, çok katlı rezidans ya da kondominyumlar gibi konut alanları da çeperdeki yayılımla eş zamanlı gerçekleşmektedir. Ancak genellikle kent çeperlerinde konumlanan, özel sektör tarafından sunulan, etrafı çevrili, güvenli, düşük yoğunluklu kapalı konut siteleri, bu süreçte diğer sunumlardan farklılaşarak çeper-

deki sunumun yaygın formunu oluşturmuşlardır. Küreselleşme dinamiklerinin en hızlı işlediği ve sermaye birikiminin yoğunlaştığı kent olan İstanbul, bahsedilen gelişmelerin en net okunabildiği kent olmuştur.

Kapalı siteler dünya genelindeki literatürde, neo-liberal politikalar, post modernite ve tüketim kültürünü kapsayan bir kuramsal çerçeve üzerinden, derin bir sosyolojik arka planla birlikte tartışılmaktadırlar. Ancak bu çalışmada kapalı konut siteleri, toplumsal ilişkiler ve mahalle kavramı çerçevesinde ele alınacaktır.

4. Kapalı Konut Siteleri ve Bir Tasarım Konsepti Olarak “Mahalle”

Batı’da, sanayi sonrası kentinin ve modern kentsel yaşantının, toplumsal yapı üzerindeki çok boyutlu etkilerini tartışan birçok araştırma yapılmıştır. İnsan-mekân, konut-çevre ilişkilerini temel alan bu araştırmaların içinde; toplumsal birlik, geleneksel mahalle yapısındaki değişimler, komşuluk ilişkileri ve dayanışma konularının önemsendiği ve sıklıkla çalışıldığı görülmektedir. Başlangıçta endüstrileşme sonrası kentsel konut alanları ile kentsel konuta alternatif olarak öne sürülen banliyöler ve toplu konutlar bu araştırmaların odağını oluşturuyorken, 1980 sonrası süreçte kapalı konut siteleri, özellikle sosyo-kültürel bağlamda birçok araştırmacının irdelediği bir konu haline gelmiştir.

Endüstri kentine ve modernleşme sürecine gelen eleştiriler, kalabalıklaşan ve metropolleşen kentlerde bireyselliğin ve buna bağlı olarak yabancılaşmanın arttığı; toplumsal birliğin, dayanışmanın yok olduğu üzerine temellenmektedirler. Şikago Okulu sosyologlarından L. Wirth 1938’de *Urbanism as a Way of Life (Bir Yaşam Biçim Olarak Kentsellik)* adlı makalesinde -Tönnies’in fikirlerini temel alarak- modern kentsel yaşamda, birincil ilişkilerin yerini, formel, geçici, kısa süreli, amaca yönelik, yüzeysel nitelikler taşıyan ve doyurucu olmayan “ikincil ilişkiler”in aldığını belirtmiştir (Wirth, 1938). Bunda, kentlerin nüfus artışıyla kalaba-

lıklaşması, ailenin toplumsal açıdan öneminin ve akrabalık bağlarının zayıflaması, komşuluğun kaybolmaya başlaması ve resmi denetim mekanizmalarının, geleneksel yaşamda var olan toplumsal dayanışmanın yerini alması gibi faktörler etkilidir. Weber de bir yerde oturanların sayısının çok olmasının ve yerleşim yerlerinin yoğunlaşmasının, komşuluğun doğasında var olan, bir yerde oturanların birbirlerini karşılıklı olarak tanıyabilmeleri durumunu olanaksızlaştırdığına dikkat çekmiştir (Weber'den aktaran Wirth, 2002: 89). Banliyölere ilişkin yapılan araştırmalarda ise, kentsel alandan uzaklaşmanın da verdiği etkiyle 'mahalle' kavramının daha homojen bir çevreye -benzer gelir grubu, meslek, eğitim düzeyi ve yaş grupları- hizmet etmeye başladığı görülmektedir. H. Gans, Levittown banliyösünü incelediği çalışmasında (*Levittowners, 1967*), Wirth'in bahsettiği ilişkilerin banliyöde farklılaştığını ve "yarı birincil (quasi-primary)" yeni bir tür ilişkinin üretildiğini söylemektedir. Bu Wirth'in tanımladığı ikincil ilişkilerden daha yakın, ama birincil bir ilişkiye göre daha ihtiyatlı, bireylerin birbirleriyle çok yakın olmalarını gerektirmeyen bir yapıdadır. Gans, insanların birbirini ziyaret etme alışkanlıklarını araştırdığında, geometrik olarak her evin kendi komşuluk kümesinin merkezinde yer aldığını; en sıkı ilişkilerin yandaki ve sokağın karşısındaki evlerle kurulduğunu tespit etmiştir. Gans, kent merkezindeki apartman yaşantısının buna el vermediğini, az katlı konut yerleşimlerinde mekânsal kümelenmenin, sosyal strüktürün homojenliğinin de etkisiyle komşuluk ilişkilerini güçlendirdiğini, bunun da müstakil aile evine taşınmakta önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur (Gans, 1982: 275).

Bu noktada sanayi sonrası kent çeperlerinde yapılan konut uygulamalarında, insanın sosyalleşme ihtiyacının önemli bir kriter olduğu, içinde barındırdığı sosyal ilişkiler ağı göz önüne alınan mahalleler kurulanmaya çalışıldığı görülebilir. Bahçeşehirlerde ya da diğer konut banliyölerinde, genel yerleşimin planlanmasında çıkmaz sokak kurgusu ve

komşuluk birimi oluşturmaya dayalı arayışlar, söz konusu ihtiyaca ilişkin denemelerdir. Bu arayışın kökeninde, geleneksel toplumsal ilişkilerin değişime uğraması ve cemaat yapısının çözülerek bireylerin özgürleşmesi ile beraber modern kentsel yaşamda atomize hale gelen, yalnızlaşan bireyin çevresine karşı hissettiği yabancılaşma duygusu yer almaktadır. Mumford (2007) özellikle ilk zamanlarda, banliyölerin kendi kendine yeten yerler olmalarının, kentin hızlı gelişimi içinde kaybolan “mahalle” duygusu hakkında yeni bir bilincin yaratılmasına yardım ettiğinden bahsetmektedir. Dengeli bir kent hayatı için vazgeçilmez olan birlik, birçok banliyö topluluğunda yerel bir yönetim yapısının olmamasının zorlayıcılığı, üyelerinin iyi eğitilmiş olması ve kadınların görece daha çok boş zamana sahip olmaları gibi faktörlerle kendiliğinden oluşmuş; komşuluk örgütlerini teşvik etmiş ve ortak girişimleri destekleyen koşullar yaratmıştır. Banliyö sakinleri, büyüyen bir kentin zorlu siyasal meydan okumalarından kaçınabilseler bile iyi bir su rezervine ya da okula sahip olabilmek için yerel topluluklarında sıklıkla aktif sorumluluklar üstlenmek durumunda kalmışlardır (Mumford, 2007: 616). Ancak banliyöler bu sosyal çevreyi kısıtlı bir çevrede -daha doğrusu kendi içlerinde- kurduklarından amaçlananın aksine, sosyal izolasyonu destekleyen ve toplum olma hissini azaltan alanlar olarak görülmeye başlamışlardır (Jackson, 1985: 272). Fiziksel ve sosyal açıdan kent merkezinden izole yerleşmeler kurmalarının yanı sıra ırk, din, sosyal sınıf ve gelir düzeyine göre ayrımcılık yaptıkları (Fishman, 1987; Frumkin vd., 2004: 34), homojen yapılarıyla içe kapalı bir yaşam tarzını barındırdıkları için, bireyler arasındaki farklılıkları keskinleştirdikleri yönünde eleştirilmişlerdir.

20. yüzyıl banliyölerine benzer şekilde, ‘birlikte yaşam’ pratiğine ve ‘topluluk oluşturma’ya dayalı bir kurguyu barındıran kapalı konut sitelerini de, modern dönemde yalnızlaşan bireyin sosyal ilişki geliştirme ihtiyacına ilişkin arayışın bir yanıtı olarak görmek mümkündür. Ancak kapalı siteler bir adım öteye giderek ‘topluluk’ kurgusunu bir hedef ha-

line getirmişler; etrafı sınırlandırılmış alanlar içinde, kente karşı dışlayıcı bir tavırla kendilerine ait bir dünya yaratma çabası içine girmişlerdir. Bu doğrultuda bu alanların, etrafları çit ya da duvarlarla çevrilmiş, üst düzey güvenlik önlemleri ile kuşatılmış, geniş sosyal tesisleriyle kendine yeterli yerleşimler olarak sunuldukları, topluluk ve mahalle oluşturmaya amaç edindikleri görülmektedir.

Blakely ve Snyder (1997) da bu yeni konut alanlarının gelişimini yeni bir topluluk arayışıyla ilişkilendirmektedir. "Topluluk" kavramı paylaşmayı içerir ve paylaşılanlar genellikle bir bölge, sosyal deneyimler, gelenekler, amaçlar ve ekonomik statülerdir. Kapalı siteler kapılar ardında, 'evinde gibi' hissetmeni sağlayan, kendin gibi komşularının, dostluk ilişkilerinin olduğu, sosyal açıdan daha kaynaştırıcı, bağlanmayı sağlayan, dayanışmayı kuvvetlendirici bir topluluk sunarlar (Blakely ve Snyder, 1997: 29). Öte yandan topluluk, bireye birlik ve mekân duygusu aracılığıyla aidiyet ve kimlik kazandırmaktadır. Bu doğrultuda birçok kapalı konut sitesinin, geleneksel kasabaların ya da mahallelerin yeniden yaratıldığı yönünde bir söylem üzerine kurulduğu ve bunun tasarım konseptinin bir parçası olarak vurgulandığı görülmektedir. Bu sadece fiziksel mekân aracılığıyla değil ortak işlevlerin çeşitliliği ve sosyal yaşantının zenginliği ile sağlanmaktadır. Bunun için de çeşitli senaryolar oluşturulmakta, aktif bir sosyal yaşam ve komşuluk ilişkileri -hatta tanınmış komşular- sunulmaktadır (Gönlügür, 2008: 80). Yıl boyunca çeşitli etkinlikler, şenlik ve festivaller, caz, klasik müzik dinletileri, animasyonlar, ünlü şarkıcıların konserleri, bit pazarları düzenlenmektedir. Ayrıca içerdikleri kulüplerle elit kesimin eskiden sadece tatil köyleri ya da lüks otellerde bulunan golf, sörf, binicilik, kano gibi aktivitelere erişebilmeleri sağlanmaktadır.

Ritzer (2000) Amerika'da kapalı sitelerin, kırsal alanda, dış kaplamaları sentetik betondan, kapıları taklit ahşaptan yapılmış, klasik görünümü dış cepheleriyle rustik verandalı evler, ortak alan ve yürüme uzaklığı

ğındaki dükkânlarla, Disney tarafından simüle edilerek eski kasaba hayatının yeniden canlandırılmasının amaçlandığını ve bu yolla pazarlandığını belirtmektedir:

Bir zamanlar komşuların birbirlerini sakın yaz alacakaranlığında selamladığı bir yer vardı... Çocuklar ateş böceklerini kovalardı. Verandaların kanatlı kapıları günün sorunlarından kaçmayı kolaylaştırırdı. Sinemada Pazar günleri çizgi filmler oynardı. Gezici manav gelirdi. Üstelik her zaman sizde özel bir yan olduğunu bilen bir öğretmen olurdu. Bu yeri hatırlıyor musunuz?...Çocukluğumuzun anıları...Sizi masumiyet çağına geri götüren bir yer var...Elma şekerleri, pamuk helva, gizli kaleleri olan ve sokaklarında seksek oynanan bir yer...Mahalle partileri ve 4 Temmuz gösterileri olan yeni bir Amerikan kasabası. Spagettili yemeklerin, okulda kek satışlarının, lolipopların ve kavanozda ateşböceklerinin olduğu bir kasaba. O dönemleri geri getirmesek de, bütün bunların hepsini içine alan bir yere ulaşabiliriz. Bir gün Celebration'da yirmi bin insan yaşayacak. Ve hepsi için orası evleri olacak (Disney Celebration Kasabası satış broşüründen aktaran Ritzer, 2000: 163).

İstanbul'daki sitelerde de 'nostalji' söylemi çerçevesinde, konak ve bahçelerin bulunduğu eski İstanbul'un mahalle hayatını tekrar yaşama/yaşatma arzusunun öne çıktığı görülmektedir (Bali, 2002: 114). İlk olarak Kemer Country örneği ile kendini gösteren 'mahalle', 'kasaba yurttaşlığı', 'yeni bir sivil toplum örneği' gibi konseptler konut üreticileri tarafından müstakbel alıcılara sunulmuştur:

İstanbul'umu özlüyorum. Kimimiz iki katlı bahçeli evimizi, kimimiz o nezih beş çaylarını, kimimiz çocuk parklarımızı özlüyoruz... Evet, her yaşın özlediği İstanbul, bir başka İstanbul. İşte tüm bu güzellikleri günümüzün çağdaş konforu ile bütünleyen, herkesin özlediği yaşam dilimlerini bir arada sunan, çevresine sahip çıkılan bir İstanbul kuruluyor: .. kent (Nokta dergi reklamından aktaran Öncü, 1999: 30).

Görüldüğü gibi, hedef kitlenin satın alma davranışını değiştirecek şekilde, ilgi çekici, sıra dışı ve yeni bir fikirle sunulması gereken konut siteleri, etkileyici metinlerle ve güçlü sloganlarla medyada yer almakta;

efsanevi konseptler çerçevesinde 'ideal evler' önermektedirler (Öncü, 1999: 30). 'Eski mahalleleri yeniden yaratma' söylemi bireye, hem kentte kaybettiği aidiyet duygusunu yeniden hissedebilmenin, hem de diğerlerinden 'farklı' olmanın yollarından biri olarak sunulmaktadır. Bu konseptlerin gerçek yaşamda idealize ettikleri gibi bir mahalle ortamı oluşturup oluşturamadıklarını sorgulamak için, kapalı siteleri sosyal ve toplumsal ilişkiler çerçevesinde değerlendirmek; dışarıyla olan ilişkileri ve yerleşimin içindeki ilişkiler olmak üzere iki bağlamda ele almak gerekmektedir.

Kapalı sitelere ilişkin temel eleştirilerin dışarıyla kurdukları -ya da kuramadıkları- sosyal ilişkiler üzerine olduğu görülmektedir. Bu konuya ilişkin araştırmalar, kapalı sitelerin ilk ortaya çıktığı yer olan Amerikan kentlerinde başlamıştır. Kent plancıları E. J. Blakely ve M. G. Snyder'ın 1997 tarihli "*Fortress America: Gated Communities in the United States (Güçlendirilmiş Amerika: Birleşik Devletlerde Kapalı Topluluklar)*" isimli kitabı kapalı konut siteleri hakkında temel bir kaynak olarak kabul edilmektedir. Bu tarihten itibaren sayıca artan çalışmalarda birçok araştırmacı, kapalı konut sitelerinin, kendilerini izole eden dışlayıcı kurgularıyla, sadece sosyal ve mekânsal ayrışmayı yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda bunu kurdukları konusunda hemfikirdir (Davis, 1990; Caldeira, 1999; Balkely ve Synder, 1997; Low, 2003; Blandy ve Lister, 2006; Atkinson ve Blandy, 2006; McKenzie, 2003; LeGoix, 2005; Roitman, 2003; Bali, 2002; Kurtuluş, 2003; Işık ve Pınarcıoğlu, 2009; Öncü, 1999).

Sosyal tabakalaşma ve sınıflaşma, tarih boyunca varlığı bilinen bir gerçektir. Sanayi öncesi döneme ilişkin yapılan çalışmalar, hemen her dönemde gelir, güç ve saygınlık sahipliğinin kentlerin biçimlenmesinde etkili olduğunu ve bunun mekânsal izlerinin varlığını göstermektedir. Kişilerin yaşam tarzı tercihleri, grup, topluluk ve statüden kaynaklanan aidiyetleri, kentteki yer seçimlerine de etki ederek; toplumsal açıdan homojen ve birbirine karışmayan bir gruplaşma sonucu mekânsal ayrış-

maya neden olmaktadır. Ancak kapitalist toplumdan önce kent merkezleri farklı sosyal grupların bir arada yaşadıkları, birbirleriyle karşılaşmış muhatap oldukları, mekânsal ayrışmanın daha esnek ve geçirgen olduğu, farklı sınıf ya da statüye sahip bireylerin, zenginlerle fakirlerin birbirlerini dışlamadan yan yana yaşayabildikleri mahallelerden oluşmaktadır. Batı'nın Ortaçağ kentlerinde de geleneksel Osmanlı şehrinde de mahalleler, dinsel ve etnik gruplaşmalar içerseler de sosyo-ekonomik açıdan heterojen bir yapı sergilemektedirler. Kapitalist toplumun ortaya çıkışı ile birlikte sermaye birikiminin yoğunlaştığı kentlerde mekân; dinsel ve etnik kimlikten çok gelire ve sınıfsal kimliğe bağlı olarak ayrışmaya başlamıştır (Kurtuluş, 2003).

Kuşkusuz ki kent de farklı insanların ve farklı grupların ayrışma izlerini içermektedir. Ancak çeşitlilik ve farklılık barındıran, kamusal kullanıma açık geleneksel mahallelerin aksine, dışa kapalı bir yapı sunan kapalı konut siteleri, aslında kamusal olan alanları özelleştirerek içe dönük ve dışlayıcı bir yaşam tarzı öngörmektedirler. Bu da kent çeperlerinde, birbirleriyle ve kentle bağlantı kuramayan parçalı bir konut örüntüsü ortaya çıkarmakta, bireylerin sosyal yaşantısının içe kapanmasına ve kamusal hayatın zarar görmesine neden olmaktadır (Davis, 1992: 153; Caldeira, 1999). Birçok araştırmacı kapalı sitelerde, potansiyel alıcıların gelir grubu, ırk, etnik köken açısından seçilerek ayrışmanın arttırıldığını, bunun aleni olarak olmasa da çeşitli kulüplere üyelik, yüksek giriş ücretleri gibi ek kurullarla yönlendirildiğini belirtmektedir (Blakely ve Snyder, 1999; Low, 2003). Blakely ve Snyder (2003: s.62) bu ayrışma/ayrıştırmanın toplumsal temas yokluğu nedeniyle ulus olma kavramına zarar vermekle başlayan çok geniş politik sonuçları olabileceğini belirtmektedirler. Onlara göre homojen ve bağımsız topluluklar kurmak, bireylerin kendilerini herhangi bir kolektif amaca adanma potansiyellerini ve toplumsal sorumluluklarını azaltmakta; yurttaşlığın temellerini oluşturan paylaşım gitgide yok olmaktadır. Bu bağlamda Mumford'un, oto-

mobil çağı banliyölerinin kent sakinlerinin birbiriyle kolayca buluşma ve karşılaşma imkânını yok ettiğine dair 1960'larda getirdiği eleştirilerin, kapalı konut sitelerinde de devam ettiği görülmektedir:

Kentte yoksullar gösteri yapıyordu; sokaklarda dilenciler ellerini açıp dileniyordu; getir götürücü çocuklar, çamaşırcı kadınlar... Görmemek için özel bir çaba sarf etmediği sürece insan sokakta yürürken beş dakika içinde mutlaka bir kenar mahalleye veya en azından üstü kir pas içinde bir kenar mahalle çocuğuna rast gelebilirdi... Banliyöde ise insan, dünyanın kötülüğünün gölgesinin gazetelere düştüğü bazı zamanların dışında, masum bir dünya imgesi bozulmadan yaşayıp ölebilirdi (Mumford, 2007: 603-611).

Bununla birlikte dışı kapalı ve izole bir yaşam tarzını seçen bireylerin, özellikle çocukların, toplumsal hayata adapte olmasına ilişkin sorunlar olacağı düşünülmektedir. Arzulanan yalıtım arayışına ek olarak otomobile bağımlı yaşam tarzı, ister istemez otomobil kullanamayan ev hanımları, çocuklar ve yaşlıların bu ortama hapsedilmesini doğurmaktadır. Avustralya'daki araştırmalar kapalı sitelerde, aşırı güvenlik endişesiyle çocukların koruyucu bir balona alındığını ve bunun çocukların sosyal, psikolojik gelişmelerinde problemler yaratma potansiyeli taşıdığını ortaya koymaktadır. Bunun, gelecekte, korkmuş, güvensiz ve asosyal bireylerden oluşan, sürekli tanımlanamayan ötekilerden korkan bir toplum yaratacağı gibi geniş fiziksel ve sosyal etkilere de neden olabileceği düşünülmektedir (Sarkissian vd., 2004: 48). Geniş (2009); Candan ve Kolluoğlu (aktaran Güney, 2008); Alver (2007) Türkiye'deki çeşitli sitelerde yaptıkları görüşmelerde bu yabancılaşmanın ve sosyal ayrışmanın nasıl bilimkurgusal boyutlara vardığını ortaya koymuşlardır. Belirli bir süre kapalı sitede yaşadıkdan sonra özellikle kadınların paranoya derecesinde kente inmekten korktukları; çocukları için endişe geliştirdikleri; gecekondulular, göçmenler ve yoksullara ilişkin zihinlerindeki 'bilmezliğin', 'ötekileştirme'nin fenomen boyutlarına vardığını; çoğunlukla

sitelerine kapandıklarını ve çok fazla kentsel alanı kullanmadıklarını; tamamen soyutlanmış ve yapay bir dünya içinde yaşamaya alışarak kenti yabancıladıklarını belgelemişlerdir.

Caldeira (1999) Brezilya'nın küresel sisteme entegre olmaya çalışan metropolü Sao Paulo kentine dair çalışmasında, 1980 sonrasında, farklı toplumsal grupların, yakın ancak duvarlar ve güvenlik teknolojileriyle birbirlerinden ayrıldıkları, ortak alanlarda bulunmama ve etkileşime girmeme eğilimi gösterdikleri bir kent yapısından bahsetmektedir. Konut piyasasında kamu desteği tamamen çekilmemekle birlikte verilen destek oldukça azaltılmış; bu da yoksul kesimin konut edinme olanaklarını kısıtlamış; üst sınıflar ise yaşam alanlarını farklılaştırarak çoğu müstakil evlerden veya yüksek kondominyumlardan oluşan, lüks, korunaklı ve erişimi kısıtlanmış konutlarda yaşamaya başlamışlardır (Caldeira, 1999: 94). Yazar bunun kamusal alanı yıpratıldığını; kapalı alanlara bölünen, özelleştirilmiş, içe dönük yapılaşmayla yaratılan heterojen çevrenin barındırdığı parçalanma, ayrışma ve uzlaştırılmaz eşitsizliklerin ciddiyle ele alınması gerektiğini belirtir. Yazarın da belirttiği gibi bu değişimler sadece Sao Paulo'ya özgü değildir. Amerika ve Avrupa kentlerindeki gelişmelerle de paralellikler taşımakla birlikte, küresel sisteme dâhil olmaya çalışan geç kapitalistleşmiş dünya ülkelerinde ve kentlerinde (kuşkusuz Türkiye'de de) çok benzer bir gelişim sürecini izlemek mümkündür.

Özetle kapalı sitelerin dışarıyla kurdukları ilişkilere 'mahalle' kavramı çerçevesinde baktığımızda gelenekselden farklı olarak, mahalleler arası fiziksel ve sosyal sürekliliğin kopuk olduğunu görürüz. Oysa geleneksel mahalle, konutlar arası ilişkileri akışkan ve canlı tutmaya yöneliktir. Bir mahalleden öbür mahalleye geçiş birbirinden farklı adacıklar arasındaki yolculuğa benzemez, sadece kültürel çizgi, renk ve ton farkına işaret eder. Öte yandan daha önce de belirtildiği gibi mahalle kentin özelliklerini aynen taşıyan fiziksel bir birimdir. Kent gibi mahalle de

çeşitli kültürlerin etkileşim içinde olduğu, katılımın, özgürlüğün, heterojenliğin, farklılıkların ve çoğulluğun mekânıdır. Farklı yerlerden gelen, farklı mesleklerden, karışan ve kaynaşan, işbirliği yapan ve çatışan, zengin ve yoksul, mütevazı ve kendini beğenmiş bir sürü insanın karışımından meydana gelmektedir (Mumford, 2007: 153). Küçük gruplar kendi içinde toplumsal adalar oluştursalar da kent ve mahalleleri, dışlayıcı değil; kavrayıcı, kimseyi dışarıda bırakmayan bir ortam sunar. Kapalı siteler ise kentten yalıtılmış, içe dönük, aynı kültürel havayı soluyan, aynı değerleri benimseyen, çeşitlilik içermekten çok sosyo-ekonomik açıdan birbirine benzeyen bireylerden oluşan homojen bir topluluk kurmaktadır. Bu noktada sosyal çeşitlilikten yoksun oluşlarına, fiziksel mekân açısından da oldukça birbirine benzer ve tekrar eden çevreler üretildiğini eklemek gerekir.

Bu yerleşimlerin kapalılıkları ve dışarıyla olan ilişki biçimlerinin yanı sıra, kendi içindeki sosyal ilişkilere gelindiğinde, yapılan araştırmalarda, sahip oldukları avantajlar çerçevesinde memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu ve genellikle bireylerin komşuluk ilişkilerini olumlu yönde tanımladıkları, aktif bir sosyal yaşantının tariflendiği ve mahalle duygusu çerçevesinde duyulan aidiyetin tatmin edici düzeylerde olduğu görülmektedir (Xavier, 2008). Bununla birlikte birçok kapalı sitenin mahallenin yanında cemaat kavramına da vurgu yaptığı ve bu yolla aidiyeti sağlamaya çalıştığı görülmektedir. Ritzer de (2000: 45), lüks sitelerin çoğunlukla geleneksel cemaatlere benzemeye, hatta onları taklit etmeye çalıştıklarını; ancak ilk cemaatlerin tersine kendilerini dışa kapamayı ve sokaklarını özelleştirmeyi tercih ettiklerini belirtmektedir. Ancak cemaatleşme olgusuyla, 'kendi gibi insanlarla birlikte olma' isteğine dayanan, yani bir 'birlikte yaşam pratiği' oluşturmak için kurgulanan bu yaklaşım ve çabaların, çok daha yüksek düzeyde topluluk ruhu ya da yakın ilişkiler doğurması beklenir. Genellikle geleneksel mahallelerle karşılaştırmalı olarak yapılan araştırmalar ise, kapalı sitelerin eski mahallelerdeki kadar

güçlü bir topluluk duygusu yaratamadıklarını, bireysel/aile yaşantısının topluluk yaşamının önüne geçtiğini ortaya koymuştur (Blakely ve Snyder, 1997: 71; Low, 2003: 231-232; Blandy ve Lister, 2006).

Atkinson ve Flint (2003: 24), kapalı site sokaklarındaki canlılığın, kapalı olmayan alanlardakine göre çok düşük olduğunu bulgulamışlardır. Blandy ve Lister (2006: 109) İngiltere’de yaptıkları alan araştırmasında, bu sitelere taşınanlarda, benzer insanlarla bir arada yaşama isteği ve iyi bir komşuluk çevresi beklentisi yüksek olmasına rağmen, zayıf sosyal bağlar kurulduğunu ve yönetsel sorunların komşular arası ilişkilerde sorunlara yol açtığını belirtmektedirler. Benzer şekilde, Özgür (2004), İstanbul-Çekmeköy bölgesinde gecekondu mahalleleri ile kapalı konut siteleri arasında yaptığı karşılaştırmada, barındırdıkları ortak alanlarıyla sosyal ilişkiler için daha uygun bir ortam önermelerine rağmen, kapalı sitelerde komşuluk ilişkilerinin gecekondu mahallelerinden çok düşük olduğunu; bu bağlamda bu sitelerin gerçek mahalleler ya da komşuluk birimleri olamadıkları ortaya koymuştur. İpek (2003) de, Ankara çevresinde yer alan uydu kentlerdeki sosyal yaşam üzerine yaptığı çalışmada, bu konut alanlarının günlük yaşama yeni bir şey eklemediklerini; sosyal tesislerden fazla yararlanılmadığı gibi çok daha aktif bir sosyal yaşantının var olmadığını; bunu yanı sıra alışveriş ve ulaşım da yaşanan güçlükler nedeniyle günlük yaşamın olumsuz etkilendiğini belirtmektedir (aktaran Özgür, 2004: 71). Yine çeşitli araştırmalarda, güvenli olmayan ve sosyal çeşitlilik içeren konut alanlarının anlamca daha zengin bir topluluk, kapsamlı bir toplumsal etkileşim ve olumlu yaşam çevreleri yaratmakta daha başarılı olduklarının ortaya konmuş olması da bunu destekler niteliktedir (Groves vd.den aktaran Özgür, 2004: 84).

Bu çalışmalar, kapalı konut sitelerinde sosyal iletişim ağlarının daha zayıf olduğunu göstermekten öte, özellikle yatırımcılar tarafından idealleştirildiği düzeyde ‘daha mükemmel’ ortamlar yaratamadıklarını ortaya koymaktadır. Öte yandan konutlar arası mesafelerin artması, geniş bahçe

ve peyzaj düzenlemeleri gibi fiziksel planlama yaklaşımlarının yanı sıra bireyin yerleşimi aidiyet duygusunu geliştirecek kadar uzun süre deneyimle(ye)memesi, çeşitliliğe izin vermeyen homojen topluluk, sosyo-ekonomik statünün yükselmesinin de etkisiyle komşuluk ilişkilerine atfedilen önemin azalması gibi nedenlerle site içi ilişkilerin beklenen düzeyde gelişemediğini söylemek mümkündür. Özellikle Türk toplumunda geleneksel mahalle, aile ile organik bir bağ içindedir. Bu mahalleler ibadethanesi, çarşısı, dar sokakları, mahremiyeti zedelemeyen birbirine bakan evleri, cami, semt pazarları ve çarşıları gibi iletişimi canlı tutan sosyal mekânlarıyla fiziksel türdeşliğin yanı sıra toplumsal anlamda da bir bütünlük sergilemektedir (Kaya, 2007: 25). Yaşantıya ilişkin tüm olayların, mahalle halkı tarafından bilindiği, tüm bireylerin aktif olarak katılımcı olduğu, mahallelinin birbirine kefil olduğu, dini kimlikle de pekişen bir cemaat yapısı hâkimdir. Bu anlamda geleneksel mahallenin, cemaatin üyelerinin birbirinden sorumlu oluşuna ilişkin yapısının ve sıkı sosyal ilişkilerin kapalı sitelerde varlığını sürdürmediğini söylemek mümkündür (Ortaylı, 2007: 18, 19). Ayrıca bu sosyal ilişkiler ağı geleneksel mahalleye, ortak bir belleğe, hayat tarzına, ortak değerler sistemine ve kültürel bütünlüğe dayanan, köklü bir toplumsal aidiyet zemini sağlamaktadır (Işın'dan aktaran Alver, 2007: 59). Bunun gelişmesi ise uzun yılların getirdiği bir yaşanmışlığı gerektirmektedir. Ancak kapalı konut sitelerinde yer alan konutların, tüketim döngüsü içinde sadece bir kimlik ve statü unsuru haline gelmiş olması; birey açısından piyasadaki herhangi bir mal gibi kolayca değiştirilebilmesiyle sonuçlanmakta, bu da ortak yaşama dayalı sosyal ilişkilerin, cemaat yapısının, özetle bir mahallenin oluşmasına ve aidiyetin gelişmesine engel teşkil etmektedir. Tüm bunlardan hareketle kapalı sitelerde, işbirliği, dayanışma, ortak bir şeyler üretmek gibi kavramlarla ilişkili olan cemaatsel bir birlik, bir mahalle yerine; hayatı kolaylaştırmak adına birçok hizmetin sunulduğu bir or-

tamda, aynı ortak mekânı tüketen bireylerin bir aradalığından bahsetmek daha doğru olacaktır.

5. Sonsöz

Kapalı siteler, sınırlı bir grup için ortak bir yaşam çevresi yaratılarak topluluk duygusunun güçlendirilmesi hedefiyle, modern dünyanın getirdiği bireysel yalnızlaşmaya çözüm arayışları olarak değerlendirilebilirler. Hatta bu temelde metropol kentlerde gelişen bir ölçeklendirme problemi olarak ele alınabilir. Özellikle büyük metropollerde artan nüfus yoğunluğu, yüz yüze ilişkilerin azalması, komşuluk ilişkilerinin zayıflaması, ekonomik yapıdaki bozulmalar ve göçle dengesizleşen sosyal yapı, bireylerde tanımlı ve sınırlı bir fiziksel mekân kurma isteğini arttırmaktadır. Birey, giderek artan, sosyo-ekonomik ve kültürel olarak çeşitlenen nüfus karşısında, geleneksel mahalle kurgusunda olduğu gibi kendi komşuluk çevresini net bir şekilde tanımlayamamaktadır. Kendini daha güvensiz, konutunun yaşam çevresini ise deforme olmuş, kimliksiz hissetmeye başlamaktadır. Bu doğrultuda yeni sosyal ilişkiler geliştirebileceği yeni bir yaşam çevresi, kimliğini tanımlamak ve aidiyetini kurmak için cazip görünmekte; bunun kendine benzer gelir grubu ve sosyal sınıflara ait kişilerden oluşması da daha kontrol edilebilir ve güvenilir olarak algılanmaktadır. Bu bağlamda kentlerde kaybedildiği düşünülen geleneksel değerler, mahalle, kasaba yurttaşlığı ve cemaate dayalı bir topluluk fikri, konut yatırımcıları için önemli dayanak noktaları haline gelmektedir. Aslında toplumsal anlamda güçlenmek, insan ilişkilerini güçlendirmek ve geleneksel bağları yeniden kurmak gibi olumlu hedeflerle yola çıkılmasına rağmen, bunun sadece çevrili bir alan için istenmeye başlanması toplumun bütününe genellenemeyecek, parçalı bir yapı ortaya çıkartmaktadır. Dışarıyla olan ilişkilerin minimuma indiği bu noktada da, kapalı yerleşimin kendi içindeki topluluk yaratıp yaratamadığı ve

'mahalle' söyleminin ne kadar gerçeklik bulduğu eleştirilere açık hale gelmektedir. Sosyal ilişkiler açısından herhangi bir kentsel konut alanından daha avantajlı olmamalarının yanı sıra; mahalle, topluluk, cemaat gibi kavramlar zaman içinde, mimari imajlar aracılığıyla pazarlanan bir takım 'etiket'lere dönüşmektedir. Kullanıcıya vaat edilen ideallerin gerçeklik bulamadığı, bu kavramların aslında içlerinin boşaltılarak satışı arttırıcı araçlar haline getirildikleri ve bir noktadan sonra ise sıradan tekrarlara dönüştükleri görülmektedir. Aslında mahalle konsepti mekâna ve yaşam çevresine ilişkin bir kurgudan öte sadece satışı arttırıcı bir unsur olarak kullanılmakta; ne fiziksel doku ne de sosyal doku bağlamında amaç 'mahalle' gerçekliğini yaşatmak değil; '-mış gibi' göstermek olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akyol Altun, D. (2010). *Kent Çeperlerindeki Az Katlı Konut Topluluklarının Kullanıcı-Mekân İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi: İzmir Örneği*. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. İzmir
- Alver, K. (2007). *Siteril hayatlar: Kentte mekânsal ayrışma ve güvenli siteler*. Ankara: Hece Yayınları.
- Atkinson, R. & Blandy, S. (2006). Introduction: International perspectives on the new enclavism and the rise of gated communities. R. Atkinson & S. Blandy (Eds.). In *Gated Communities* (vii-xvii). USA: Routledge.
- Ayata, S. ve Ayata, A. G. (1996). *Konut, Komşuluk ve Kent Kültürü*. Ankara: ODTÜ Basım İşliğı.
- Bali, R. (2002). *Tarz-ı hayat'tan life style'a, yeni seçkinler, yeni mekânlar, yeni yaşamlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Baudrillard, J. (1997). *Tüketim toplumu*. H.Deliceçaylı, F.Keskin (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (özgün eser 1970 tarihlidir).
- Blakely E.J. & Snyder, M.G. (1997). *Fortress America. Gated Communities in the United States*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Blakely, E.J. & Snyder, M.G. (2003). Bölündükçe Yıkılıyoruz: Birleşik Devletler'de Kapalı ve Duvarlı Yerleşmeler. *Arredamento Mimarlık*, 160, 62-67.

- Blandy, S. & Lister, D. (2006) Gated Communities: (Ne)Gating community development?. R. Atkinson & S. Blandy (Eds.). In *Gated Communities* (s.97-111). USA: Routledge.
- Bocock, R. (1997). *Tüketim*. İ.Kutluk (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi. (özgün eser 1993 tarihlidir).
- Buber, M. (1969). *Gleanings*. New York: Simon an Schuster, <http://ekolojikmimarlik.blogspot.com>, erişim: 15.01.2010
- Caldeira, T. (1999). Sao Paulo'da yeni mekânsal ayırma yapısı. Duvarlar inşa etmek. *Birikim*, 123, 87-96.
- Davis, M. (1990). *City of Quartz: Excavating the Future in Los Angeles*. Chapter four
- Featherstone, M. (1996). *Postmodernizm ve tüketim kültürü*. M.Küçük (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (özgün eser 1991 tarihlidir).
- Fishman, R. (1987). Bourgeois utopias: Visions of suburbia. *Bourgeois utopias: The rise and fall of suburbia*, Chapter 1 (21-31). Retrieved November 12, 2009, from <http://www.scribd.com/doc/5396385/Bourgeois-Utopia-Chapter-1>.
- Frumkin, H., Frank, L. & Jackson, R. (2004). *Urban sprawl and public health. Designig, planning and building for healthy communities*. Washington: Island Press.
- Gans, H.J. (1982). *The Levittowners. Ways of life and politics in a new suburban community*. New York: Columbia University Press. (özgün eser 1967 tarihlidir).
- Geniş, Ş. (2009). Neo-liberal kentleşmenin mekânda yansımaları: İstanbul'da Güven likli Siteler. *Toplum ve Bilim*, 116, 121-156.
- Gönlügür, E. (2008). Kentsel ayrışmanın yeni alamet-i farikası kapılı cemaatler. *Birikim*, 232-233, 73-86.
- Grant, J. & Mittelsteadt, L. (2004). Types of gated communities. *Environment and Planning B: Planning and Design*, volume 31, ss. 913-930, erişim: 17.02.10.
- Güney, Z. (2008). *Altın kafesler içinde sürdürülen hayatlar*. <http://www.arkitera.com/h36633-altin-kafesler-icinde-surdurulen-hayatlar.html>, erişim: 15.01.2010.
- Howard, E. (1974). *Garden cities of to-morrow*. (J.Osborn, ed.). London: Faber and Faber. (özgün eser 1946 tarihlidir).
- Işık, O. & Pınarcıoğlu, M.M. (2009). *Nöbetleşe yoksulluk, Gecekondulaşma ve kent yoksulları: Sultanbeyli örneği*. (7.baskı). İstanbul: İletişim yayınları. (özgün eser 2001 tarihlidir).
- Jackson, K.T. (1985). *Crabgrass frontier: The suburbanization of the United States*. New York: Oxford University Press.

- Kaya, Erol (2007). *Kentleşme ve Kentlileşme* (2. Baskı). İstanbul: Okutan Yayıncılık.
- Kurtuluş, H. (2003). Mekânda Billurlaşan Kentsel Kimlikler: İstanbul'da Yeni Sınıfsal Kimlikler ve Mekânsal Ayrışmanın Bazı Boyutları. *Doğu-Batı*, 23, 75-96.
- Le Goix, R. (2005). *The impact of Gated Communities on Property Values: Evidences of Changes in Real Estate Markets (Los Angeles 1980-2000)*. International Symposium TCE: Territory, Control and Enclosure. 28 Şubat-3 Mart 2005, Pretoria, Güney Afrika, ss.1-23.
- Lefebvre, H. (1998). *Modern Dünyada Gündelik Hayat*. I. Gürbüz (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (özgün eser 1968 tarihlidir).
- Low, S. (2003). *Behind the Gates: Life, Security and the Pursuit of Happiness in Fortress America*. New York and London: Routledge.
- McKenzie, E. (2006). Constructing the Pomerium in Las Vegas: A case study of emerging trends in American Gated Communities. R. Atkinson & S. Blandy (Eds.) In *Gated Communities* (1-17). USA: Routledge.
- Mumford, L. (2007). *Tarih Boyunca Kent, Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği*. G.Koca, T.Tosun (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (özgün eser 1961 tarihlidir)
- Nirun, N. (1991). *Sistemantik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını
- Ortaylı, İlber (2007). *Osmanlı Toplumunda Aile* (8. Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Öncü, A. (1999). "İdeal ev" mitolojisi sınırları aşarak İstanbul'a ulaştı. *Birikim*, 123, 26-34.
- Özgür, E.F. (2004). *Sosyal ve Mekânsal Ayrışma Çerçevesinde Yeni Konutlaşma Eğilimleri: Kapalı siteler, İstanbul – Çekmeköy örneği*. (Doktora Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, Fenbilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Rapoport, A. (1969). *House, Form and Culture*. Foundation of Cultural Geography Series, New Jersey: Prentice Hall Inc., Eaglewood Cliffs.
- Ritzer, G. (2000). Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek. Ş.S. Kaya (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Roitman, S. (2003). *Who segregates whom?*. Symposium of Gated Communities: Building Social Division or Safer Communities?. University of Glasgow, 18-19 Eylül 2003.
- Roth, L.M. (2000), *Mimarlığın Öyküsü*. E. Kaça (Çev.). İstanbul: Kabalcı Yayınevi. (özgün eser 1993 tarihlidir).
- Sarkissian, W., Walton, S., Kerr, H., Hazebroek, A., Ludher, E., Shore, Y., Hazebroek,

- J,& Humphreys, C. (2004). *Social Issues and Trends Associated With Medium- to Highdensity Urban Living*. Final Report for The Land Management Corporation. Sarkissian Associates Planners Pty Ltd. 14 Mayıs 2004.
- Sennett, R. (2006). *Ten ve Taş: Batı Uygarlığında Beden ve Şehir* (2.baskı). T.Birkan (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (özgün eser 1976 tarihlidir)
- Thorns, D.C. (2004). *Kentlerin dönüşümü. Kent teorisi ve kentsel yaşam*. E. Nal, H. Nal (Çev.). İstanbul: Soyak Yayınları. (özgün eser 2002 tarihlidir)
- Tognoli, J., (1987). *Residential Environments*. Handbook of Environmental Psychology, 1, New York, Plenum Pub. Corp.
- Weidermann, S. and Anderson, J.R., (1985). A Conceptual Framework For Residential Satisfaction. Altman, I., Werner, C. (Eds.) In *Home Environments* (153-178) New York: Plenum Pres.
- Wirth, L. (1938). Urbanism as a Way Of Life. *The American Journal of Sociology*, 44 (1), 1-24. Retrieved January 21, 2010, from www.sociology.ibu.edu.tr/kentsos.pdf.
- Xavier, G. (2008). *Gated and guarded communitites- Security concerns or elitist practice?*. 5th Asian Law Institute Conference, 22-23 Mayıs 2008, Singapore.

Dr. T. Didem Akyol Altun: 1979 yılında İzmir’de doğmuş, Lisans derecesini Haziran 2000’de Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık Bölümünden almıştır. “Expoların/Dünya Fuarlarının Mimari Değerlendirmesi: Türk Pavyonları” konulu yüksek lisans tezini Temmuz 2003 tarihinde, “Kent Çeperlerindeki Az Katlı Konut Topluluklarının Kullanıcı-Mekân İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi: İzmir Örneği” başlıklı doktora tezini ise Temmuz 2010 tarihinde, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı’nda tamamlamıştır. Hala, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.